

Mikulski, Zdzisław

Inżynierowie i technicy - twórcami uzbrojenia Polskiego Państwa Podziemnego w latach 1939-1945. (Konferencja - Warszawa, 2 lipca 2004 r.)

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 50/2, 320-322

2005

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Warszawa – Muzeum Ziemi PAN	Zabrze – Muzeum Górnictwa Węglowego
Wenecja – Muzeum Kolei Wąskotorowych	Zabrze – Skansen Górniczy Królowa Luiza
Wieliczka – Muzeum Żup Krakowskich	Zabrze – Skansen Podziemny GUIDO
Wieliczka – Kopalnia Soli	Zabrze – Muzeum Pojazdów Zabytkowych
Wojciechów – Muzeum Kowalstwa	Zamość – Muzeum Techniki Drogowej
Wrocław – Muzeum Militariów Arseniał	Ziębice – Muzeum Sprzętu Gospodarsztw
Wrocław – Muzeum Poczty i Telekomunikacji	Złotoryja – Muzeum Złota
Wrocław – Muzeum Wojsk Inżynierskich	Złoty Stok – Kopalnia Złota

INŻYNIEROWIE I TECHNICY – TWÓRCAMI UZBROJENIA POLSKIEGO PAŃSTWA PODZIEMNEGO W LATACH 1939–1945. (KONFERENCJA – WARSZAWA, 2 LIPCA 2004 R.)

Z okazji 60. rocznicy wybuchu Powstania Warszawskiego w 1944 r. i 65. rocznicy rozpoczęcia II wojny światowej odbyła się Muzeum Techniki NOT w Warszawie konferencja okolicznościowa, zorganizowana przez Naczelną Organizację Techniczną, Muzeum Techniki i Polskie Towarzystwo Historii Techniki. Prace przygotowawcze prowadził zespół w składzie: mgr Włodzimierz Hauser (z-ca sekretarza generalnego NOT – przewodniczący), inż. Jerzy Jasiuk (dyrektor Muzeum Techniki), prof. Zdzisław Mikulski (prezes PTHHT), dr inż. Andrzej Paszkiewicz (przewodniczący Głównej Komisji FSNT NOT ds. Seniorów i Historii Ruchu Stowarzyszeniowego), gen. dyw. prof. Jerzy Modrzewski (Wojskowy Instytut Techniki Pancernejs i Samochodowej w Sulejówku) i Elżbieta Białek (FSNT NOT – sekretarz).

Otwarcia Konferencji dokonał dr inż. Wojciech Ratyński – prezes FSNT NOT, który podkreślił jej znaczenie dla upamiętnienia ogromu walki Narodu Polskiego o wolność oraz rolę Powstania Warszawskiego. Przypomniał udział polskiego środowiska technicznego w niezwykle trudnych warunkach konspiracyjnych, które starało się zaopatrzyć polską armię podziemną w techniczne środki walki, a także przygotować niezbędne podstawy techniczne planów odbudowy kraju po wojnie. Wymienił nazwiska wybitnych techników, zasłużonych w tym dziele, z prof. Stefanem Bryłą na czele.

Trzon Konferencji stanowiły 3 referaty. Pierwszy z nich *Polska myśl naukowo-techniczna w wojnie z Niemcami 1939–1945* wygłosił prof. Piotr Matusak

(Akademia Podlaska w Siedlcach), który podkreślił głównie działalność Związku Walki Zbrojnej (ZWZ) – Armii Krajowej (AK) Okręgu Warszawskiego w walce z Niemcami. W działalności tej wyróżnił okresy:

1. Konstrukcja i produkcja samorzutna – chałupnicza środków sabotażu i dywersji, z materiałów własnych lub wykradanych z fabryk niemieckich (XI 1939–IV 1940).
2. Konstrukcja i produkcja środków sabotażowo-dywersyjnych (IV 1940–VII 1942).
3. Przejęcie w 1942 r. kierownictwa nad produkcją przez Kierownictwo Produkcji Konspiracyjnej AK oraz opracowanie konstrukcji broni maszynowej, granatów, miotaczy ognia i in. i uruchomienie ich produkcji.
4. Produkcja środków walki w powstańczej Warszawie (1 IX–2 X 1944).

Kolejno scharakteryzował tę działalność, podając dane dotyczące kadry technicznej w podziemnych warsztatach produkcyjnych, rodzaje produkcji i jej wielkość, transport na miejsce przeznaczenia, stan kadrowy Okręgu Warszawskiego AK, stan uzbrojenia ze szczególnym uwzględnieniem Powstania Warszawskiego.

Jako drugi referent wystąpił gen. dyw. prof. Jerzy Modrzewski z referatem *Zbrojeniowa produkcja konspiracyjna 1939–1945*, koncentrując się na problemie kierowania produkcją konspiracyjną. Na wstępie omówił organizację produkcji, jej rodzaje i wielkość. Dokonał dość szczegółowego syntetycznego przeglądu produkcji konspiracyjnej. W końcowej części referatu omówił pozyskiwanie broni dla walczącej Warszawy oraz produkcję broni i uzbrojenia w okresie powstania.

Dr inż. Edward Kocent-Zieliński (Politechnika Łódzka) wygłosił referat *Niektóre zagadnienia łączności – działalność konstruktorska i produkcyjna w podziemiu 1939–1945*. Omówił w nim wyposażenie radiowe i jego jakość w 1939 r. – przed wojną i w czasie działań frontowych, a następnie szczegółowo organizację produkcji sprzętu własnego, w tym założenia konstrukcyjne i ich zaplecze, preferencje konstrukcyjne, radiotechniczne i mechaniczne, problemy zaopatrzenia w detale montażowe, organizację i rozmiary produkcji urządzeń, charakterystyki niektórych z budowanych urządzeń (nadajniki, radiostacje, odbiorniki). W dalszej części zajął się użytkowaniem i pracami adaptacyjnymi różnego rodzaju sprzętu łączności radiowej, jak: kwestie ogólne (nasłuch radiowy), praca centrum łączności Komendy Głównej AK, działalność Polskiej Grupy Technicznej w Wielkiej Brytanii, radiostacje wyższych mocy, urządzenia budowane indywidualnie. Do referatu dołączono rysunki niektórych odbiorników oraz fotografie nadajników i radiostacji.

Po przerwie wysłuchano wypowiedzi uczestników Konferencji, w tym także weteranów pracy konspiracyjnej.

Podsumowania obrad dokonał inż. Jerzy Jasiuk – gospodarz Konferencji. „Przegląd Techniczny” (nr 13, 2004) został poświęcony konferencji i rocznicy Powstania Warszawskiego. Przewidziano druk materiałów konferencyjnych.

Zdzisław Mikulski
Warszawa

WYSTAWA
„POLSKIE CZASOPISMA TECHNICZNE XIX WIEKU
– IZYS POLSKA (1820 – 1828)”

W dniach od 4 do 20 grudnia 2004 r. odbyła się w Politechnice Lubelskiej na Wydziale Mechanicznym wystawa „Polskie czasopisma techniczne XIX wieku – Izys Polska (1820 – 1828)”. Jest to pierwsza z cyklu wystaw, których celem jest prezentacja polskich czasopism technicznych, jakie ukazały się w XIX w.

„Izys Polska, czyli Dziennik Umiejętności, Wynalazków, Kunsztów i Rękodzieł, Poświęcony Krajowemu Przemysłowi tudzież Potrzebie Wiejskiego i Miejskiego Gospodarstwa”, czasopismo wychodzące w latach 1820 – 1828, jest jednym z pierwszych polskich czasopism technicznych. F. Kucharzewski pisze wprost: „W każdym razie „Izys Polska” była nie tylko pierwszym ale i jedynym u nas, przez tak długi czas wychodzącym, czasopismem przemysłowo technicznym”. J. Pazdur, choć zastrzega, że początki prasy technicznej wiążą się raczej z czasopismem „Różne Uwagi Fizyczno – Chemiczne Warszawskiego Towarzystwa na Rozszerzenie Praktycznej Umiejętności w Fizyce, Ekonomii, Manufakturach i Fabrykach, Osobliwie względem Polski”, którego tylko dwa zeszyty wyszły w 1769 r., to omawiając czasopisma tego okresu o „Izys” pisze: „Najwybitniejszym spośród nich było czasopismo wydawane w Warszawie pt. „Izys Polska”.

„Izys Polska” zaczęła ukazywać się od marca 1820 r., regularnie co miesiąc.

Cele, jakie postawiła przed sobą redakcja, tak określono: „Głównym pisma pomienionego celem będzie rozszerzenie i upowszechnienie użytecznych dla kraju naszego wiadomości, które by dążyły do zwrócenia uwagi na przedsięwzięcie środków, służących ku rozszerzeniu krajowego przemysłu, czy to przez wskazanie obcych przykładów, czy przez udzielenie potrzebnych przepisów w rozmaitych gałęziach gospodarstwa krajowego”. I dalej: „Szczególniejsze narzędzia gospodarskie, maszyny, plany, którychby opisanie same dostatecznym nie było, wystawione będą w rycinach, których aby niepewnej i częstokroć zawodnej nie uczynić obietnicy, mimo zamierzonej większej, stanowi liczba dwanaście w ciągu roku całego”. Pierwszym redaktorem naczelnym czasopisma był Gracjan Korwin.